

Ochrona małoletnich przed wykorzystaniem seksualnym na wybranych przykładach z dokumentu *Die Wahrheit wird euch frei machen. Rahmenordnung für die katholische Kirche in Österreich*

1. Cel i istota ochrony

Ochrona małoletnich¹ przed wykorzystaniem seksualnym jest szczególną formą gwarancji praw ochrony dzieci i młodzieży. Troska o godność każdego człowieka wymaga jednak szeregu specjalnie i starannie przygotowanych norm oraz wyrażających je przepisów prawnych. Te powinny być zagwarantowane przez ustawodawcę państwowego, który dba o dobro swoich obywateli, w tym ze szczególną wrażliwością o osoby, które nie ukończyły osiemnastego roku życia. Należy pamiętać, że prawo państwowe

---

¹ „Osoba małoletnia”, zob. *Codex Iuris Canonici auctoritate Joannis Pauli PP. II promulgatus*, 25 I 1983, „Acta Apostolicae Sedis” [dalej: AAS] 75 (1983), cz. 2, s. 1–301; tekst łacińsko-polski: *Kodeks prawa kanonicznego*. Przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań 1984 [dalej: KPK/83], kan. 97.

nie jest jedynym systemem prawnym, który swoimi gwarancjami wyposaża osoby małoletnie w prawną formę ochrony przed wykorzystaniem seksualnym. Obok jurysdykcji państwowej danego państwa istnieje również prawo kanoniczne, stanowione przez Kościół katolicki, które także pragnie troszczyć się o dobro i prawa nieletnich². Kościół zawsze opierał się na słowach Jezusa, które są wyraźnym ostrzeżeniem dla tych, którzy doprowadzają innych do grzechu: „Lecz kto by się stał powodem grzechu dla jednego z tych małych, którzy wierzą we Mnie, temu byłoby lepiej kamień młyński zawiesić u szyi i utopić go w głębi morza” (zob. Mt 18, 6–7). W tym zdaniu widać, z jaką mocą Chrystus pragnie tego, aby Jego wyznawcy mogli żyć bez skazy, która byłaby spowodowana przez drugą osobę. Ta sytuacja nabiera szczególnego znaczenia przy

---

² Pojęcie „nieletni” należy w omawianej tematyce uznać za równoznaczne z „małoletni” (zob. KPK/83, kan. 97), co rozumiane jest jednak inaczej np. w nomenklaturze polskiego prawa karnego. W nim bowiem za granicę nieletności uważa się wiek 17 lat. Szerzej zob. L. Wilk, *Okoliczności wyłączające i umniejszające winę. Nieletność*, [w:] *Prawo karne. Część ogólna, szczególna i wojskowa*, red. T. Dukiet-Nagórska, Warszawa 2010, s. 159–169. „Nieletni” występuje w polskim przekładzie dokumentu o „najcięższych przestępstwach” (*Sacramentorum sanctitatis tutela* z 2010 roku), zob. *Dokumenty Kongregacji Nauki Wiary. Modyfikacje wprowadzone do tekstu „Normae de gravioribus delictis”*, „L’Osservatore Romano” wyd. pol., 10 (2010), s. 53–56. Dokument ten obowiązuje obecnie i zawiera pewne nowelizacje do listu apostołskiego motu proprio św. Jana Pawła II z 2001 roku *Sacramentorum sanctitatis tutela*. „Nieletni” przetłumaczono ze słowa *minor* (*comparativus* – stopień wyższy do *parvus*), które to zostało użyte w łacińskiej wersji *Sacramentorum sanctitatis tutela*, zob. Congregatio pro Doctrina Fidei [dalej: CDocFid], *Normae de delictis Congregationi pro Doctrina Fidei reservatis seu Normae de delictis contra fidem necnon de gravioribus delictis* [*Sacramentorum sanctitatis tutela*], 21.05.2010, AAS 102 (2010), s. 419–430, art. 6 § 1, 1°, 2°, s. 424.

rozważaniu kwestii wykorzystania seksualnego małoletnich, ale oczywistym jest również to, że w ogóle jakakolwiek próba prowokacji do grzechu pozostaje w wielkiej sprzeczności z nauką Boga przekazywaną przez Kościół i tym samym jest zabroniona.

Zauważając istotę problemu, jakim jest wykorzystanie seksualne małoletnich, dokonywane niestety czasem także przez osoby duchowne, Kościół katolicki, w tym ojciec święty, Kongregacja Nauki Wiary oraz specjaliści w dziedzinie prawa kanonicznego postanowili zaradzić temu jednemu z najbardziej obrzydliwych grzechów³ poprzez wydanie specjalnych norm obowiązujących w całym Kościele. Gwarantują one możliwość egzekwowania sprawiedliwości od sprawców tych czynów, ale spełniają także ważną funkcję prewencyjną.

Obok norm generalnych, o których mowa w dokumencie *Sacramentorum sanctitatis tutela* z 2010 roku⁴, istnieją jeszcze reguły

---

3 Święte Oficjum określało obrzydliwe grzechy *crimen pessimum* jako: „quodcumque obscenum factum externum graviter peccaminosum quomodocumque a Clerico patratum aut attentatum cum persona proprii sexus; vel quodvis obscenum factum externum graviter peccaminosum quomodocumque a Clerico patratum vel attentatum cum impuberibus cuiuscumque sexus, vel cum brutis animalibus”. Zob. Suprema Sacra Congregatio Sanctii Officii, *Instructio Cri men sollicitationis de modo procedendi in causis sollicitationis*, 16.03.1962, Typis Polyglottis Vaticanis 1962; zob. A. Yanguas, *De crimine pessimo et de competentia Officii relate ad illud*, „Revista Española de Derecho Canónico” 1 (1964), s. 427-439; H. Jone, *Gesetzbuch der lateinischen Kirche. Erklärung des Kanones*, t. 3, s. 538. Kardynał Velasio de Paolis odnosi *crimen pessimum* do pedofilii, a także do homoseksualizmu, zob. V. de Paolis, *Normae de gravioribus delictis riservati alla Congregazione per la Dottrina della fede*, „Periodica de re Canonica” 91 (2002), s. 273-312, s. 308, przyp. 45.

4 Zob. CDocFid, *Normae de delictis...*, s. 419-430; „Archiv für Katholisches Kirchenrecht” 179 (2010), s. 170nn; „Communicationes” 42 (2010), s. 333n.

wydawane przez poszczególne konferencje episkopatów (w tym na przykład Austrii), które to ze względu na pewne cechy społeczne i inne uwarunkowania są w stanie tak skonstruować przepisy chroniące młodzież przed wykorzystaniem seksualnym, aby następnie, w sytuacji chociażby podejrzenia o taki czyn, móc jak najszybciej przeprowadzać konkretne czynności odpowiednie dla (archi) diecezji. Kongregacja Nauki Wiary wyszła bowiem z założenia, że dobrze, gdy w ochronę nieletnich włączą się bezpośrednio episkopaty poszczególnych państw. Ma to dwie główne zalety. Po pierwsze, biskupi są niejako na miejscu, bliżej ewentualnych zdarzeń na terenie, który im podlega, przez co mogą znaleźć lepsze rozwiązania niektórych problemów i szybciej zareagować. Po drugie, tworzenie norm przez więcej niż jedno państwo pozwala na wymianę niektórych sposobów rozstrzygania spornych kwestii, co niewątpliwie jest pozytywnym aspektem tych działań zainspirowanych na początku przez św. Jana Pawła II, a później kontynuowanych przez następnym papieży. Należy jednak pamiętać, że wszystkie dokumenty wydawane w tej materii przez konferencje episkopatu muszą pozostawać w zgodzie z tym, co zostało przedstawione w *Sacramentorum sanctitatis tutela*.

Podążając za wyżej wskazanymi zaleceniami, Konferencja Episkopatu Austrii postanowiła wydać swoje normy, które mają na celu ochronę małoletnich przed wykorzystaniem seksualnym. Pełny tytuł dokumentu, który wszedł w życie 1 lipca 2010 roku, to: *Die Wahrheit wird euch frei machen – Rahmenordnung für die katholische Kirche in Österreich*⁵. Jak wynika z tytułu, chodzi

---

5 Österreichische Bischofskonferenz [dalej: ÖBK], *Die Wahrheit wird euch frei machen. Rahmenordnung für die katholische Kirche in Österreich für den Umgang mit Missbrauch und Gewalt* (Teil B), 1.07.2010, Wien 2010, „Amtsblatt der Österreichischen Bischofskonferenz” nr 52 (15.10.2010), s. 15–36; także: „Ar-

o podkreślenie, jak ważne jest poznanie prawdy, która może uzdrożyć trudną sytuację i uczynić wolnym. Ustanowione prawo obowiązuje wszystkie wspólnoty i instytucje w Austrii, które deklarują przynależność do Kościoła katolickiego⁶. Przewidziano również współpracę z organizacjami świeckimi⁷.

2. Celibat a wykorzystanie seksualne

Przedstawiciele Kościoła katolickiego w Austrii na samym początku opracowywania norm pochylił się nad ewentualnym związkiem celibatu i wykorzystania seksualnego. Podczas dyskusji doszło do rozważań na temat tego, czy rezygnacja z obowiązku celibatu dla duchowieństwa mogłaby przyczynić się do zredukowania lub wyeliminowania przestępstw na tle seksualnym⁸. Ekspertki z różnych

---

chiv für Katholisches Kirchenrecht" 179 (2010), s. 530–561; zob. R. Althaus, *Vorbemerkung zur Publikation der Österreichische Bischofskonferenz – Die Wahrheit wird euch frei machen. Rahmenordnung für die katholische Kirche in Österreich vom 21.06.2010*, [w:] *Der kirchliche Strafprozess nach Codex Iuris Canonici und Nebengesetzen. Normen und Kommentar*, Hg. von R. Althaus, K. Lüdicke, s. 1–21. (Beihefte zum Münsternischen Kommentar, 61).

6 Zob. ÖBK, *Die Wahrheit wird euch frei machen...* (Teil B), dz. cyt., 4.6, s. 27.

7 Zob. W. Rees, *Zur Novellierung des Kirchlichen Strafrechts im Blick auf sexuellen Missbrauch einer Minderjährigen Person durch Kleriker und andere schwerwiegendere Straftaten gegen die Sitten. Gesamtkirchliches Recht und Maßnahmen einzelner Bischofskonferenzen*, „Archiv für Katholisches Kirchenrecht" 180/2 (2011), s. 466–513.

8 Zob. ÖBK, *Die Wahrheit wird euch frei machen. Rahmenordnung für die katholische Kirche in Österreich. Vorbemerkungen Zum Verständnis von Missbrauch und Gewalt* (Teil A), 1.07.2010, Wien 2010, www.bischofskonferenz.at/content/site/dokumente/behelfehandreichungen/article/k388.html (29.12.2014), 1.3, s. 13.

kręgów naukowych są jednak zdania i podkreślają, że pomiędzy formą życia w celibacie a wykorzystywaniem seksualnym nie występują żadne zależności. Krótko mówiąc, jedno z drugim nie ma nic wspólnego. Potwierdzeniem tej tezy jest chociażby to, że ogromna część przestępstw seksualnych jest popełniana przez osoby żyjące w związkach małżeńskich. Jak się wydaje, przyczyn problemu należy szukać w złym i zaburzonej rozwoju seksualnym czy nawet psychicznym⁹. Jest to więc problem znacznie bardziej złożony. Jeżeli chodzi o samą istotę celibatu, to nie powinno się go traktować tylko i wyłącznie jako rezygnacji z seksualności przez pobożność i wysiłki ascetyczne, ale należy mieć na uwadze jeszcze bardziej doniosłe znaczenie tego poświęcenia¹⁰. Chodzi o to, aby celibatariusz chciał oddać swoje życie Bogu na wyłączność, przez co będzie mógł służyć drugiemu człowiekowi i głosić innym królestwo Boże¹¹. Podobne założenie wyraża *Katechizm Kościoła katolickiego* w numerze 1579:

Wszyscy pełniący posługę święceń w Kościele łacińskim, z wyjątkiem stałych diakonów, są zazwyczaj wybierani spośród wierzących niezonatych mężczyzn, którzy chcą zachować celibat „dla Królestwa niebieskiego” (Mt 19, 12). Powołani do tego, by poświęcić się niepodzielnie Panu i „Jego sprawom”, oddają się całkowicie Bogu i ludziom. Celibat jest znakiem nowego życia, do służby któremu jest konsekrowany szafarz Kościoła. Przyjęty radosnym sercem, zapowiada on bardzo jasno Królestwo Boże.

---

9 ÖBK, *Die Wahrheit wird euch frei machen...* (Teil A), dz. cyt., 1.3., s. 13.

10 ÖBK, *Die Wahrheit wird euch frei machen...* (Teil A), dz. cyt., 1.3., s. 13.

11 ÖBK, *Die Wahrheit wird euch frei machen...* (Teil A), dz. cyt., 1.3., s. 13. Biskupi wskazali: „In der zölibatären Lebensform geht es darum, sich in dieser Form Gott hinzugeben, den Menschen zu dienen und das Reich Gottes zu verkündigen”, s. 13.

3. Podejrzenie popełnienia przestępstwa

Każde podejrzenie o czyn, którego ofiarą mogła paść osoba małoletnia (z niem. *der Minderjährige, der Jugendliche*) lub dziecko (z niem. *das Kind*), musi zostać jak najszybciej rozpatrzone w celu jego potwierdzenia lub wyeliminowania fałszywego oskarżenia. Duży nacisk kładzie się tutaj na to, aby nawet zwykła pogłoska nie pozostała bez wytłumaczenia. Chodzi o to, aby z jednej strony zagwarantować jak najszybszą reakcję w stosunku do potencjalnego sprawcy, a z drugiej zapewnić pewnego rodzaju „przedprocesowe” gwarancje o potrzebie udowodnienia winy, a nie osądzania na podstawie niepotwierdzonych informacji¹². Czasem pomocna może okazać się współpraca z osobami świeckimi, które wywodząc się z różnych grup zawodowych, będą potrafiły dzięki swojemu doświadczeniu i usposobieniu zyskać zaufanie ze strony ofiar, co w konsekwencji ułatwi im kontakt z nimi i pomoże w dojściu do nich z potrzebną pomocą¹³. W dokumencie Konferencji Episkopatu Austrii zwraca się uwagę na to, aby koniecznie we wszystkich podobnych kwestiach zachować spokój. Jest wręcz niedozwolone podejmowanie zbyt pośpiesznych kroków celem „wymierzenia” sprawiedliwości. Tutaj znowu kładzie się nacisk na współpracę poszczególnych instytucji oraz grup, którym powierzone zostaje zadanie wychowywania osób nieletnich. Bardzo ważna pozostaje kwestia pewnego „wyczucia” sytuacji, aby nie zrazić na samym początku potencjalnego sprawcy lub też nie zniechęcić ofiary do współpracy z organami, które będą prowadziły daną sprawę. Należy pamiętać, że w większości przypadków o przestępstwie i jego przebiegu oraz konsekwencjach można dowiedzieć się tylko od osoby bezpośrednio uczestniczącej w zdarzeniu, w tym wypadku

---

¹² Zob. ÖBK, *Die Wahrheit wird euch frei machen...* (Teil B), dz. cyt., 3.1, s. 21.

¹³ Zob. R. Althaus, *Vorbemerkung zur Publikation...*, dz. cyt., s. 9.

od ofiary. Opisana wyżej pomoc ze strony przygotowanych do tego osób musi odbywać się w sposób wcześniej zaplanowany i profesjonalny¹⁴. Wynika to również z faktu, że – jak podkreślają specjaliści – osoby nieletnie, dzieci potrzebują dużo czasu, zanim zechcą opowiedzieć, co się wydarzyło. Istnieje również taka możliwość, że będą chciały okazać swego rodzaju „lojalność” względem sprawcy lub nie będą potrafiły przełamać sytuacji zależności od przestępcy¹⁵.

Istnieje kolejny sposób współpracy, który może okazać się pomocny w wykryciu sprawcy i porozumieniu się z ofiarą, a którego nie pominęli biskupi Austrii. Polega on na wymianie informacji pomiędzy (archi) diecezją a wspólnotami zakonnymi. Tego rodzaju „kontakt informacyjny”, jak można przeczytać w wytycznych episkopatu, powinien odbywać się dość często. Wskazówki tego rodzaju zostały umieszczone w rozdziale *Informationsaustausch zwischen Diözesen und Ordensgemeinschaften*¹⁶.

4. Rzecznik diecezjalny

Tego rodzaju instrument, jakim jest rzecznik diecezjalny, to nowość Kościoła rzymskokatolickiego w walce z wykorzystaniem seksualnym nieletnich¹⁷. Taką funkcję nadawaną przez (archi) diecezję w Austrii sprawuje – choć nie wynika to z jego nazwy – niezależny

---

14 Zob. ÖBK, *Die Wahrheit wird euch frei machen...* (Teil B), dz. cyt., 3.1, s. 21–21.

15 ÖBK, *Die Wahrheit wird euch frei machen...* (Teil B), dz. cyt., 3.1, s. 21–21.

16 ÖBK, *Die Wahrheit wird euch frei machen...* (Teil B), dz. cyt., 4.1.7, s. 25–26.

17 Zob. W. Rees, *Ahndung sexuellen Missbrauch gemäß der Neuordnung von 2001 und Reaktionen einzelner Bischofskonferenzen*, [w:] *Religionsfreiheit im Kontext der Grundrechte*, Hg. von A. Loretan, „Religionsrechtliche Studien” cz. 2 (2011), s. 302–308.

specjalista¹⁸. Dokument nie zabrania, aby był on np. psychologiem, lekarzem psychiatrii lub innym fachowcem wykonującym podobny zawód polegający na służbie innym¹⁹. Takie zalecenie jest jednak skierowane w stosunku do jego współpracowników²⁰. Funkcji rzecznika nie mogą sprawować osoby duchowne²¹. Całą istotą tego organu opisuje szeroko rozdział VI wytycznych austriackich, który został podzielony dodatkowo na paragrafy i punkty.

Podstawowe zadanie rzecznika diecezjalnego polega na rozmowie z tymi, którzy zdecydowali się przedstawić zarzuty dotyczące wykorzystania seksualnego lub innej formy nadużycia sfery intymnej przez osoby duchowne, a także świeckie, pracujące w organizacjach Kościoła rzymskokatolickiego. Ten rodzaj rozmowy nie ma charakteru przesłuchania w rozumieniu procesowym, ale jest możliwością przekazania pewnych złych doświadczeń i poszukiwania rozwiązania problemu, z jakim przychodzi potencjalna ofiara bądź członek jej rodziny. Rzecznik diecezjalny jest zobowiązany do wymiany informacji z innymi (archi) diecezjami, przygotowywania sprawozdań, raportów, regularnego relacjonowania wydażeń oraz kierowania funkcjonowaniem całego organu, na którego czele stoi²². Jest on powoływany przez biskupa (archi) diecezji na okres pięciu lat i może być wspierany przez maksymalnie dziesięciu współpracowników, którzy swoją funkcję spełniają również

---

18 Zob. W. Rees, *Zur Novelierung...*, s. 508.

19 Zob. ÖBK, *Die Wahrheit wird euch frei machen...* (Teil B), dz. cyt., 6 § 5, 5.1, s. 31.

20 ÖBK, *Die Wahrheit wird euch frei machen...* (Teil B), dz. cyt., 6 § 5, 5.2, s. 31.

21 Zob. R. Althaus, *Vorbemerkung Zur Publikation...*, dz. cyt., s. 17.

22 R. Althaus, *Vorbemerkung Zur Publikation...*, dz. cyt., s. 17., s. 16; zob. ÖBK, *Die Wahrheit wird euch frei machen...* (Teil B), dz. cyt., 6 § 2, 2.1, s. 30; 6 § 6, 6.2, s. 31–32.

przez pięć lat od dnia powołania ich na to stanowisko²³. Powtórny wybór do sprawowania funkcji rzecznika i współpracowników również jest możliwy²⁴. Powinni oni pomagać nie tylko ofiarom przestępstw seksualnych, ale także ich rodzinom, a nawet świadkom, którzy później będą zeznawali w sprawie ewentualnego przestępstwa. Może także zostać zalecony kontakt z duszpasterzem, jeżeli będzie to w danym momencie właściwe²⁵. Współpracownicy rzecznika konsultują z nim kroki konieczne do przedsięwzięcia, mając na celu ochronę ofiary i jej potrzeby związane z poczuciem bezpieczeństwa oraz szczególną delikatność sytuacji²⁶.

Rzecznik diecezjalny i jego współpracownicy są w wykonywaniu swoich zadań niezależni. Nie powinni być bezpośrednio związani ze służbą w Kościele. Swoje wynagrodzenie otrzymują zasadniczo za wykonywanie swojego głównego zawodu i wykluczone jest pobieranie opłat od ofiar czy ich rodzin. Koszty związane np. z udostępnianiem informacji ponosi zaś (archi) diecezja²⁷.

Warto wspomnieć, że rzecznik diecezjalny musi zająć się każdym podejrzeniem popełnienia przestępstwa, nawet wtedy gdy termin przedawnienia już upłynął²⁸. Ma to zapewne związek z przepisami zawartymi w normach generalnych *Sacramentorum sanctitatis tutela*, gdzie w art. 7 § 1 jest mowa o możliwości uchylenia terminu przedawnienia w niektórych przypadkach przez

---

23 Zob. ÖBK, *Die Wahrheit wird euch frei machen...* (Teil B), dz. cyt., 6 § 5, 5.1, s. 31.

24 Zob. R. Althaus, *Vorbemerkung Zur Publikation...*, dz. cyt., s. 17.

25 R. Althaus, *Vorbemerkung Zur Publikation...*, dz. cyt., s. 17.

26 Zob. ÖBK, *Die Wahrheit wrd euch frei machen...* (Teil B), dz. cyt., 6 § 4, 4.1, s. 30-31.

27 R. Althaus, *Vorbemerkung Zur Publikation...*, dz. cyt., s. 17.

28 R. Althaus, *Vorbemerkung Zur Publikation...*, dz. cyt., s. 17; zob. ÖBK, *Die Wahrheit wird euch frei machen...* (Teil B), dz. cyt., 3.2.2, s. 22-23.

Kongregację Nauki Wiary²⁹. Jest to niewątpliwie dobre rozwiązanie, świadczące o chęci rzeczywistej walki z przestępstwem i grzechem wykorzystania seksualnego, prowadzące do jego wyeliminowania.

Rzecznik (tylko za zgodą ofiary) prowadzi pewnego rodzaju dochodzenie we wskazanej przez pokrzywdzonego materii, przy czym jego kontakt ze świadkami ogranicza się jedynie do skontrolowania wiarygodności oskarżenia. W tej sytuacji obowiązuje go tajemnica, analogiczna do tej wypływającej z kanonu 1455 Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 roku³⁰ (zob. kan. 1455 § 1). Należy zawsze mieć na uwadze, że czynności podejmowane przez rzecznika nigdy nie zastępują prawdziwego procesu sądowego, zarówno tego prowadzonego przez instytucję kościelną, jak i przez organy państwowe. Może on co najwyżej zasugerować, żeby osoba pokrzywdzona doniosła do prokuratury o zarzucanym sprawcy czynie, tłumacząc jej konsekwencje dalszych działań i wskazując konkretne kroki warte przedsięwzięcia³¹. Z nieprocesowych środków pomocy ofierze rzecznik może wskazać formy terapii lub inne sposoby pomocy, które mają na celu złagodzenie i wyleczenie z doznanych krzywd. Może to polegać na kontakcie z różnymi instytucjami kościelnymi, ale także innymi, z nimi niezwiązanymi.

W przypadku gdy oskarżenie jest bezpodstawne i niczym nieoparte, rzecznik diecezjalny powinien sporządzić uwagi końcowe, które mogłyby przyczynić się do przywrócenia dobrego imienia fałszywie oskarżonemu³². Zawsze jednak, gdy oskarżenie wydaje się uzasadnione, rzecznik powinien za zgodą pokrzywdzonego

---

29 Zob. CDocFid, *Normae de delictis...*, dz. cyt., s. 419–430; „Archiv für Katholisches Kirchenrecht” 179 (2010), s. 173.

30 Zob. R. Althaus, *Vorbemerkung Zur Publikation*, dz. cyt., s. 17.

31 R. Althaus, *Vorbemerkung Zur Publikation...*, dz. cyt., s. 17n.

32 R. Althaus, *Vorbemerkung Zur Publikation...*, dz. cyt., s. 18.

dokonać wymiany informacji z organami zajmującymi się sprawą na tym etapie, w tym z ordynariuszem (biskupem diecezjalnym, przełożonym instytucji zakonnych, wikariuszem generalnym) i komisją diecezjalną³³.

5. Komisja diecezjalna

Działanie komisji diecezjalnej reguluje VII rozdział dokumentu Episkopatu Austrii. Jest to instytucja podobna do rzecznika diecezjalnego, ma jednak szersze, bardziej skonkretyzowane i dalej idące kompetencje, cały czas jednak na polu przedprocesowym. Zadaniem komisji diecezjalnej jest sporządzenie wszechstronnej i obiektywnej oceny stanu faktycznego dotyczącego ewentualnego popełnienia przestępstwa seksualnego z osobą małoletnią. Dokonuje się tego na podstawie wiadomości dostarczonych głównie przez diecezjalnego rzecznika i (lub) biskupa danej (archi) diecezji. Po „osądzeniu” sytuacji komisja wydaje zalecenia co do dalszego postępowania, z uwzględnieniem osoby potencjalnego sprawcy. Pośredniczy ona również we wsparciu finansowym dla ofiar. Do innych zadań komisji należy opracowywanie środków zaradczych, służących np. biskupowi, przełożonemu zakonu jako pomoc w postępowaniu z możliwym sprawcą³⁴. Te środki mogą pełnić jednocześnie funkcję prewencyjną.

Praca komisji, tak jak rzecznika diecezjalnego, jest niezależna od władzy państwowej i sądów powszechnych³⁵. Za nominację jej członków jest odpowiedzialny biskup (archi) diecezji. W komisji może pracować od czterech do siedmiu osób. Tak jak w przypadku

---

33 Zob. ÖBK, *Die Wahrheit wrd euch frei machen...* (Teil B), dz. cyt., 6 § 6, 6.3, s. 32.

34 ÖBK, *Die Wahrheit wrd euch frei machen...* (Teil B), dz. cyt., 7 § 1, 1.1, s. 33.

35 Zob. R. Althaus, *Vorbemerkung Zur Publikation*, dz. cyt., s. 19.

współpracowników rzecznika w diecezji członkowie komisji mogą wywodzić się z różnych środowisk naukowych. Mogą to być prawnicy, pedagodzy itd. Osoba duchowna również może brać udział w pracach komisji jako jej członek. Jak zakładają wytyczne austriackie, w skład komisji powinni wchodzić tak mężczyźni, jak i kobiety³⁶. Członkowie komisji powinni również wybrać przewodniczącego i razem z nim być gwarantem niezależnej i bezstronnej pomocy ofiarom³⁷. Przewodniczący ustala przebieg postępowania wstępnego³⁸, o czym informuje również rzecznika diecezjalnego. Powinni oni ze sobą regularnie współpracować, jednak przy jasnym podziale kompetencji i obowiązków³⁹.

Komisja może zająć się sprawą nawet wtedy, gdy państwowe organy ścigania ze względu na termin przedawnienia umorzyły śledztwo. Wszystko powinno zostać udokumentowane, także informacje o ewentualnym pozwanym⁴⁰. Wyniki takich działań mogą być potrzebne do wszczęcia kanonicznego dochodzenia⁴¹, zgodnie z kanonami o wstępnym dochodzeniu w procesie karnym w KPK/83⁴².

Jak zaznaczył austriacki ustawodawca w omawianych wytycznych z 2010 roku, komisja diecezjalna nie wydaje żadnych

---

36 Zob. ÖBK, *Die Wahrheit wrd euch frei machen...* (Teil B), dz. cyt., 7 § 3, 3.2, s. 33-34.

37 ÖBK, *Die Wahrheit wrd euch frei machen...* (Teil B), dz. cyt., 7 § 3, 3.1, s. 33; 7 § 3, 3.3, s. 34; R. Althaus, *Vorbemerkung Zur Publikation*, dz. cyt., s. 19.

38 Zob. R. Althaus, *Vorbemerkung Zur Publikation*, dz. cyt., s. 19.

39 Zob. ÖBK, *Die Wahrheit wrd euch frei machen...* (Teil B), dz. cyt., 7 § 5, 5.3, s. 36.

40 ÖBK, *Die Wahrheit wrd euch frei machen...* (Teil B), dz. cyt., 7 § 4, 4.4, s. 34.

41 ÖBK, *Die Wahrheit wrd euch frei machen...* (Teil B), dz. cyt., 7 § 4, 4.4, s. 34.

42 Zob. KPK/83, kan. 1717nn.

wiążących decyzji dla organu sądowniczego, tym bardziej nie może nikogo skazać lub uniewinnić⁴³.

Komisję obowiązują wszystkie formy zachowania poufności, co ma się przełożyć na rzetelność prowadzonych prac i zapewnienie ofierze bezpieczeństwa. To samo dotyczy – jak wcześniej zostało powiedziane – rzecznika diecezjalnego, jak i wszystkich biorących udział na różnych szczeblach i etapach postępowania wyjaśniającego. Istnieje jednak obowiązek starannej wymiany informacji, o którym nie można zapomnieć. Ma temu służyć informowanie:

- a. obwinionego o przebiegu sprawy (informuje komisja),
- b. komisji (informuje ordynariusz) o dokonanych środkach zaradczych,
- c. wzajemne – przełożonych instytucji zakonnych i biskupa (archi) diecezjalnego,
- d. rzecznika diecezjalnego (informuje Komisja Diecezjalna),
- e. ofiary (informuje Rzecznik Diecezjalny)⁴⁴.

Ukoronowaniem opisanego „systemu” wymiany informacji ma być przekazanie dokumentów (w odpowiednim czasie, po potwierdzeniu możliwości popełnionego czynu zabronionego) do Stolicy Apostolskiej w celu dalszego prowadzenia sprawy przez Kongregację Nauki Wiary, zgodnie z normami materialnymi i procesowymi ujętymi w dokumencie *Sacramentorum sanctitatis tutela* z 2010 roku⁴⁵.

Zakończenie

Obszerny dokument Konferencji Episkopatu Austrii z 2010 roku o sposobach prewencji i zwalczania przestępstwa, jakim

---

43 Zob. ÖBK, *Die Wahrheit wrd euch frei machen...* (Teil B), dz. cyt., 7 § 4, 4-5, s. 35.

44 Zob. R. Althaus, *Vorbemerkung zur Publikation*, dz. cyt., s. 20n.

45 R. Althaus, *Vorbemerkung zur Publikation*, dz. cyt., s. 20n.

jest wykorzystywanie seksualne małoletnich przez osoby duchowne, to jedna z propozycji podjętej już dawno walki z tymi czynami. Do jeszcze skuteczniejszego rozwiązywania tego typu problemów niewątpliwie przyczynia się możliwość czerpania wiedzy z przepisów prawnych innych konferencji episkopatów w Europie i na świecie (zob. kan. 459 § 1). Poprzez wprowadzenie nowych instytucji (np. rzecznik diecezjalny, komisja diecezjalna) austriaccy biskupi wzmocnili ochronę małoletnich przed nadużyciami seksualnymi. Ma to służyć wspólnemu oczyszczeniu Kościoła z grzechów i zagwarantowaniu poczucia bezpieczeństwa.

Należy pamiętać, że wytyczne każdej konferencji episkopatu muszą zawsze pozostawać w zgodzie z normami wydanymi przez Kongregację Nauki Wiary w celu zapewnienia jednolitości prawa i stosowanej wykładni. Ta nadrzędna zasada powinna pozwolić na sprawne i dokładne dochodzenie sprawiedliwości w procesie o stwierdzenie dokonania czynu lub jego braku.

SUMMARY

Protection of minors against sexual abuse in selected examples from the document *Die Wahrheit wird euch frei machen.* *Rahmenordnung für die katholische Kirche in Österreich*

This article is devoted to the efforts of the Catholic Church in Austria to prevent the sexual abuse of minors. Episcopal Conference in Austria has prepared their own standards, that are approved by the Congregation for the Doctrine of the Faith. This work focuses on specific solutions introduced by Austrian bishops. The characteristic regulations in Austria

seem to be a modern and effective way of increasing the transparency in relations between potential offenders and victims of sexual abuse.

Keywords: sexual abuse, episcopal conference, protection of minors

---

Maciej Delijewski, *Ochrona małoletnich przed wykorzystaniem seksualnym na wybranych przykładach z dokumentu „Die Wahrheit wird euch frei machen. Rahmenordnung für die katholische Kirche in Österreich”, red. ks. Piotr Kroczeck, Kraków 2015, s. 31–46 (Annales Canonici Monographiae, 3).*

DOI: <http://dx.doi.org/10.15633/9788374384353.03>
